

Η. ΠΑΛΗΑ ΑΘΗΝΑ ΣΑΝΑΖΗ

Ραδιοφωνική έκπομπή διά
τήν 27 Φεβρουαρίου 1972
ήμεραν ΚΥΡΙΑΚΗΝ
καί Ώραν: 20.30 - 21.00

Τήν εκπομπήν παρουσιάζουν
ὁ ΚΩΣΤΑΣ ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ
καί ὁ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ.
Τραγουδοῦν ἡ ΚΛΕΙΩ
Δ Ε Ν Α Ρ Δ Ο Υ.

155^u

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἀγαπητέ μου Γιάγιο, φίλε καί συνεργάτα, γιά νά καταλάβης
σέ τί ἐποχή βρισκόμαστε, διάβασε ἂν θέλῃς αὐτούς τούς στί-
χους ἐνός παλαιοῦ σατυρικοῦ...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Θ' ἀρχίσωμε ἀπό στίχους ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιατί ὄχι ;

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ " Ἄς τούς διαβάσω λοιπόν. Τέλειωσε πιά τό Καρναβάλι -
καί ἦρθε ἡ Σαρακοστή - κι' ἠσύχασαν μικροί μεγάλοι - πού
εἶχαν ἐκτροχιαστεῖ. Πᾶνε ἡ χαρά μας ἡ κρυφή μας - πᾶνε
οἱ τρέλλες οἱ παλιές - κι' ἄς εἶναι μοναχὴ τροφή μας -
ὁ ταραμᾶς καί οἱ ἐλιές... " Ἔτσι λοιπόν μακριά ἀπό τρέλλες
δέν θά προσφέρωμε φιλιὰ - παρά μονάχα σέ κοπέλλες - πού
χουν στό μάγουλο ἔ λ ι ᾶ !... "

πολύ σωστοί καί λογινοί αὐτοί οἱ σαρακοστιανοί στίχοι. Τί-
νος εἶναι ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Εἰλικρινῶς δέν θυμᾶμαι.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Για νά μὴν θυμᾶσαι, μαντεύω πὺς θά εἶναι δικοί σου στίχοι.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Εἰλικρινῶς δέν θυμᾶμαι σοῦ λέω, μὰ δέν ἀποκλείεται. Πάντως,
ἂν εἶναι λογινοί αὐτοί οἱ στίχοι, δέν εἶναι καί πολύ σωστοί.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Γιατί αυτό ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Διότι και στά παλαιά χρόνια και σήμερα ακόμη, τήν πρώτη εβδομάδα της Σαρακοστής, δέν γινότανε και τόσο μεγάλη περισυλλογή από τό ξεπαρδάλωμα της 'Αποκριᾶς. Πρῶτα πρῶτα ἡ Καθαρή Δευτέρα μέ τά πατροπαράδοτα Κ ο ύ λ ο υ μ α, μπορεί νά ἦτανε ἡμέρα νηστείας, ἀλλά ἡμέρα εὐθυμης νηστείας.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πολύ μοῦ ἀρέσει ὁ χαρακτηρισμός της εὐθυμης νηστείας.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Αναγκάζομαι ν'ἀποκαλέσω ἔτσι τήν πρώτη μέρα της Σαρακοστής, διότι οἱ περισσότεροι πανηγυρίζατ' τῆς νύχτας της τελευταίας ἀποκριάτικης Ευριακῆς, πηγαίνανε στά Κούλουμα κατ'εὐθεταν ἀπό τό ἀποκριάτικο γλέντι, χωρίς νάν νά πᾶνε νά ξεκουραστοῦν και κυρίως, χωρίς ν'ἀλλάξουν ροῦχα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καλ' πηγαίνανε μασκαρεμένοι στά Κούλουμα ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Σέ βεβαιώνω πώς ἔχω ἰδεῖ σέ χρόνια παλαιότερα, ὄχι μόνο Μασκαράδες νά γυρίζουν κατάκοποι τήν Δευτέρα τό βράδυ ἀπό τά Κούλουμα, μά και ὀλόκληρο γαϊτανάκι πού εἶχε πάει κι'αὐτό στήν Κολοκυθοῦ γιά νά διασπιδάση τοῦς νηστεύοντας χριστιανούς τήν πρώτη μέρα της Μεγάλης και 'Αγίας Τεσσαρακοστής.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Σέ πιστεύω. Αὐτές οἱ δύο μέρες, ἡ τελευταία Κυριακή της 'Αποκριᾶς και ἡ πρώτη μέρα της Σαρακοστής, φαίνεται πώς ἦτανε λίγο μπερδεμένες. Εἶπες ὅμως πρίν ἀπό λίγο ὅτι πηγαίνανε στήν Κολοκυθοῦ. Εἶχα τήν ἐντύπωση ὅτι τά Κούλουμα, τά πανηγυρίζανε οἱ παλαιότεροι 'Αθηναῖοι στίς στήλες τοῦ 'Ολυμπίου Διός.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αὐτός ἦτανε ὁ κλασσικός και καθιερωμένος τόπος γιά τά Κούλουμα και μάλιστα, ὁ ἀθηναιογράφος Δημήτριος Καμπούρογλου, ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ λέξις Κ ο ύ λ ο υ μ α, βγαίνει ἀπό τίς Κ ο λ ὠ ν ε ς, πού τίς λέγανε λατινικά Κ ο υ λ ο ὐ μ ν ε ς τήν ἐποχή τοῦ ρωμαίου Αὐτοκράτορος 'Αδριανοῦ, γιά τόν ὅποιον στήθηκε και ἡ πύλη τοῦ 'Αδριανοῦ ὅταν αὐτός ὁ Αὐτοκράτορας ἔφθασε στήν 'Αθήνα.

- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τώρα καταλαβαίνω τήν συνέχεια. Όταν αύξήθηκε ὁ πληθυσμός τῆς Ἀθήνας, ὁ χώρος τῶν στηλῶν τοῦ Ὀλυμπίου Διός, δέν ἔπαρκεσε γιά τά Κούλουμα καί ἄρχισε ὁ κόσμος νά ξαπλώνεται καί στήν Κολοκυθοῦ...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μόνο στήν Κολοκυθοῦ ; Στά Πατήσια, στό Μοσχᾶτο, στήν Καισαριανή, στήν Κυψέλη ὅπου δέν ὑπῆρχε ὁδός Φωκίωνος Νέγρη μά ἦτανε ἕνα βαθύ χαντάκι, ἕνα ρέμμα μέ λίγο νερό καί πολλά βατράχια, στήν πλατεία τοῦ Θεοδείου, στόν λόφο τοῦ Ἀστεροσκοπείου καί στήν Καλλιθέα ἀκόμη.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Σ'αὐτά τά μέρη πήγαινε κυρίως ὁ φτωχός λαός, οἱ λαϊκές τάξεις, οἱ πλούσιοι τῆς Ἀθήνας, ποῦ πηγαίνανε γιά Κούλουμα ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἀνάλογα μέ τίς σχέσεις πού εἶχανε καί μέ τίς προτιμήσεις τους. Πολλές οἰκογένειες πηγαίνανε στό περιβόλι τοῦ Καντόρου, πέρα ἀπό τήν Κολοκυθοῦ, ἄλλοι πηγαίνανε στόῦ Λεβίδη...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Στοῦ Λεβίδη ; Τί ἦτανε αὐτό ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Σπίτι μέ μεγάλο περιβόλι, κατοικία ἄλλοτε τῆς παλαιᾶς ἀθηναϊκῆς οἰκογενείας Λεβίδη, στήν διασταύρωσι Πατησίων καί Ἀγίου Μελετίου.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μά ἐκεῖ λέγεται ἀκόμη αὐτό τό μέρος : Στάσις Λεβίδη.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἔχει μείνει τό ἐπώνυμο τῆς οἰκογενείας Λεβίδη σάν τοπωνύμιο. Ὅμως ἐκεῖ, γύρω στά 1850, ἔδω κι' ἑκατόν εἴκοσι χρόνια, τό σπίτι τοῦ Λεβίδη εἶχε γίνει κέντρο διασποράσεως καί στό μεγάλο του περιβόλι, ὑπῆρχαν καί σταθμοί γιά τά ἄλογα τῶν ἐπισκεπτῶν.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τό καταλαβαίνω αὐτό. Δέν ὑπῆρχαν τότε πολλά ἄμαξια καί οἱ ἀθηναῖοι, ἄνδρες καί γυναῖκες πηγαίνανε ἔφιπποι, ἀκόμη καί ὅσοι δέν εἶχανε δικιά τους ἄλογα, τά νοικιάζανε ἀπό τήν Ἰππευτική Σχολή τῆς ὁδοῦ Σίνα, ὅπως σήμερα νοικιάζουνε αὐτοκίνητα.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κι' ὅπως σέ λίγα χρόνια θά νοικιάζουνε ἀεροπλᾶνα καί ἑλικόπτερο

- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μέ τόν δρόμο πού 'χει πάρει ο κόσμος τίποτε δέν αποκλείεται.
 ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό γεγονός είναι ότι γιά πολλές αθηναϊκές δεκαετίες, ο χώρος
 του ναού του 'Ολυμπίου Διός ~~είχε~~ ~~έχρησι~~ ~~μοποιε~~ ~~ίτο~~ γιά τήν Κούλουμα
 τής Καθαρής Δευτέρας. Καί τό πρωί τής επομένης, τήν Τρίτη,
 ο δήμαρχος έστελνε τούς σκουπιδιάρηδες τής πρωτεύουσας νά
 καθαρίσουν ~~αυτό~~ τό πεδίο τής μάχης
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Πεδίο τής μάχης, τί έννοεῖς ;
 ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Σκέφου ότι όλος αυτός ο τόπος, ήτανε γεμάτος σκουπίδια, μπου-
 νάλια σπασμένα, ~~λαδοχάρτα~~ ~~επιληπτικά~~ ~~λαδοχάρτα~~ ~~επιληπτικά~~ λαδόχαρτα τσαλακωμέ-
 να, πανέττα καπνοῦ ἄδεια, σαρδελλοκούτια ἀνοιγμένα, κλιματόφυλ-
 λα πού μυρίζανε ταραμά, ἀποσίγαρα πατημένα, κουκούτσια ἀπό
 ἑλιές, κουτιά ἀπό λουκούμια... ό τι μπορεῖ νά φαντασθῆ κανείς
 ἀπό ἕνα φαγοπότι στρογγυλοκαθισμένο στό γρασίδι. Καμμιά φορά
 βρισκότανε καί κανένα πατημένο γοβάκι, καμμιά πατσέτα ξεχασμέ-
 νη, κανένα μπαστούνι λησμονημένο, καμμιά σπασμένη τιράντα
 καί ἄλλα τέτοια κειμήλια τής Καθαρής Δευτέρας...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Φαντάζομαι καί προμμυδότσουφλα, πλεξοῦδες ἀπό σιόρδα, φύλλα
 ἀπό ρεπανάκια, κανένα τσεμπέρι ἀπό γυναικεῖο κεφάλι, στραβωμένα
 πηρούνια...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί κολοκοτρώνηδες... Κολοκοτρώνηδες ἀρμετοί.
 ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τί ήτανε οἱ κολοκοτρώνηδες ;
 ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Σουγιάδες τής παλαιᾶς ἐποχῆς.
 ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί γιὰτί τούς λέγανε ἔτσι ;
 ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Εἰλικρινῶς δέν ξέρω οὔτε ἐγώ. "Ήτανε κάτι ὑποτυπώδεις ἀπλού-
 στατοι σουγιάδες, μέ ξύλινη λαβή πού εἶχε μιᾶ ἐγκοπὴ κι' ἔμπαινε
 μέσα ἡ λεπίδα. Νομίζω πώς τό ξύλο τους εἶχανε χαραγμένη, σάν
 ἐμπορικό σῆμα, τήν κατατομή του Κολοκοτρώνη μέ τήν περινεφαλαῖα
 καί ο κόσμος τούς εἶχε βγάλει αὐτούς τούς σουγιάδες Κολοκοτρών-
 ηδες...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τό γεγονός εἶναι ὅτι ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἡ Καθαρή Δευτέρα, πού θά ἔπρεπε νά περναῖ μέ Νηστεία, προσευχή καί κατάνυξι, περνοῦσε μέ νηστεία μέν, ἀλλά ταυτόχρονα μέ μεθύσι καί ξεφάντωμα.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἡ μουσική δέν ἔλειπε. Ρομβίες καί λατέρνες, πλανόδιοι μουσικοί μέ ἐγχώρια ὄργανα, νταούλια καί πίπιζες, πάντα ἔπαιρναν μέρος στό γλέντι τῆς Καθαρῆς Δευτέρας καί ἔτσι ἀναβε τό τραγοῦδι καί ὁ χορός. Κι' ἕνα ἀπό τά κυριώτερα τραγοῦδια πού ἀκουγόντουσαν ἦταν φυσικά τό περίφημο : Στό Ζάππειο σέ πρωτόειδα κι' ὕστερα στήν πλατεῖα...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί στήν δενδροστοιχία, σοῦ εἶπα σ' ἀγαπῶ... Καλά πού τό θυμήθη-ες γιά νά μᾶς τό ζωντανέψη ἡ Κλειώ.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (Μέ συνοδεία πιάνου) Στό Ζάππειο σέ πρωτόειδα
κι' ὕστερα στήν πλατεῖα
καί στήν δενδροστοιχία
σοῦ εἶπα : Σ' ἀγαπῶ....

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Νομίζω ὅτι χρειάζεται μιά διευκρίνησις γιά τοὺς νεωτέρους μας ἀπροατάς, τοπογραφική διευκρίνησις γιά τό τραγοῦδι αὐτό.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τί εἶδους διευκρίνησις ; Τό Ζάππειο εἶναι γνωστό καί στοὺς παλαιούς καί στοὺς νεωτέρους. Ὅσο γιά τήν πλατεῖα, ἀσφαλῶς οἱ στίχοι τοῦ τραγοῦδιου αὐτοῦ, ἐννοοῦν τήν πλατεῖα Συντάγματος πού ἦτανε καί αὐτή προσφιλῆς περίπατος τῶν Ἀθηναίων. ~~Εἶδα~~
Ἔτσι δέν μένει παρά ἡ δενδροστοιχία πού, ὅπως φαντάζομαι, θά ἦτανε ἡ λεωφόρος Ἀμαλίας, μεταξύ Ζαππείου καί πλατείας Συντάγματος.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὅχι ὅπως φαντάζεσαι, ἀλλά ὅπως ἦτανε. Σ' ὄλο τό μήκος αὐτοῦ τοῦ δρόμου, ἀπό τά Ἀνάκτορα ἕως τό Ζάππειο, εἶχανε φυτέφει στά 1890 περίερες κι' ἔτσι εἶχε ἀποικηθεῖ ὁ δενδροφυτευμένος αὐτός δρόμος : Δ ε ν δ ρ ο σ τ ο ι χ ί α. Καί μάλιστα, πρέπε νά τονίσωμε ὅτι σ' αὐτόν τόν Ἀθηναϊκό περίπατο, γινόντουσαν οἱ περισσότερες ἐρωτικές γνωριμίες καί τά συνοικέσια τῆς Ἀθήνας.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Έτσι λοιπόν ή Καθαρή Δευτέρα ήτανε μιά πάνδημη έορτή τών 'Αθηναίων, όπως είναι και σήμερα άλλως τε, αφού όπως ξέρομε τήν πρώτη αυτή μέρα τής Σαρακοστής, γίνεται γενική έξοδος τών 'Αθηναίων στις έξοχές.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βέβαια, σήμερα πού υπάρχουν αυτοκίνητα, οί τόποι του καθαρο-δευτεριάτικου πανηγυρισμού, δέν είναι τόσο κοντινοί όσο άλλοτε. Σήμερα ο κόσμος τρέχει αρκετά χιλιόμετρα μακριά από τήν 'Αθήνα μέ κάθε άνεσι και κάθε του εύκολία. "Όπου κι' αν πάη βρίσκει έστιατόρια, ταβερνάκια, έξοχικά κέντρα. Τότε όμως ; "Όταν ξεκινούσανε μερικοί πιο ρομαντικοί άθηναίοι νά πάνε λίγο μακρύτερα, έως τό Πεδίον του "Αρεως νά πούμε, πού τό λέγανε τότε Πολύγωνο και σήμερα τό λέμε "Αλσος, δέν βρίσκανε ούτε νερό νά πιούνε.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Αλήθεια τί γινότανε από νερό ; Κουβαλούσανε μαζί τους στάμνες βέβαια.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Όπως δήποτε. Μαζί μέ τά καλάθια τους πού περιείχανε τά νηστήσιμά τους τρόφιμα, τά τουρσιά, τόν ταραμά, τίς λαγάνες τούς βολβούς και τόν χαλβά, κουβαλούσανε και μιά στάμνα μέ νερό.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Και τούς άρκουσε μιά στάμνα, για μιά όλόκληρη φαμίλια, ιδίως όταν έτρωγε τόσα άλμυρά πράγματα, τουρσιά, έλιές, ταραμά ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ασφαλώς όχι για αυτόν τόν λόγο, ή ανάγκη είχε δημιουργήσει τήν επιχείρησι του νερουλά, ο όποτος φόρτωνε σε μιά σούστα ή σ' ένα κάρρο ένα βαρέλι μέ νερό και έξεστράτευε κι' αυτός όπου θά νόμιζε πώς θά υπάρξη μεγαλύτερη συγκέντρωσις κόσμου

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Και μοσχοπουλούσε τό νεράκι του στους διφασμένους πανηγυριστάς.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Φυσιικά, αν ήτανε λιακάδα, πολλοί απ' αυτούς τούς νερουλάδες, σκεπάζανε τά βαρέλια τους μέ κλαδιά, για νά μήν ζεσταίνεται τό έμπόρευμά τους πού τό διαλαλούσανε μέ αυτοσχέδια δίστιχα :
'Εδώ νεράκι απ' τό Χαλάντρι - πού πίνουνε γυναίκες κι' άντριοι.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ ΜΟΥ ἔχουν πεῖ καί ἄλλο ἓνα τέτοιο δίστιχο. 'Εδῶ νερό τοῦ Μαρουσιοῦ - γιά τήν μαντάμ καί τόν Μουσιοῦ !...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ναί μωρέ Γιάγκο, ποῦ τό ξέρεις αὐτό ;

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Κάποιος μου τό εἶπε κάποτε καί μου ἔμεινε. "Ἐτσι λοιπόν περνοῦσε ἡ πρώτη μέρα τῆς Σαρακοστής, μέ γέλιο, φαγοπότι μυστήσιμο βέβαια, χορό καί τραγουδι...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καλά πού τό εἶπες : Ἡ πρώτη μέρα, ἡ Καθαρή Δευτέρα, γιατί ἀπό τήν ἐπομένη, ἀπό τό πρωί τῆς Τρίτης, ἄρχιζε ἡ περισυλλογή καί ἡ ἐντατι κῆ δουλειά. οἱ Ἀθηναῖοι ἔπρεπε νά συνέλθουν ἀπό τίς Ἀποκριές καί νά κάνουν οἰκονομίες γιά τήν Λαμπρή. Κι' ἔγραφε μάλιστα ὁ Σουρῆς... διάβασε ἐσύ Γιάνκο τί ἔγραφε ὁ Σουρῆς :

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ (Διαβάζει) Τώρα πού ἡ νηστεία μπῆκε, θά συνέλθωμε λιγάκι καί φαγάκι μας θά εἶναι, οἱ ἐλιές καί τό φωμάκι αὐστηρά οἰκονομία, τό πολύ ἓνα σιουμπρί νά μαζέψωμε παράδες, γιά νά φᾶμε τήν Λαμπρή. "Οχι ἔξοδα σέ γλέντια, καταργεῖται κι' ἡ ταβέρνα καί ἄς μᾶς διασκεδάζουν ἡ ρομβία κι' ἡ λατέρνα !...

Και τά ραντεβοῦ ἀκόμη, ἀραιά καί ποῦ καί ποῦ ἄς νηστέψη τά φιλιὰ της κάθε πονηρή ἄλεποῦ νά 'χη παρακαταθήκη - κι' ἄς τό ξέρουν οἱ γαμπροί - νά μπορῆ νά τά ξοδέψη ὅταν θά 'ρθῆ πιά ἡ Λαμπρή... Μιά Σαρακοστή περνᾶμε, κάντε λίγη οἰκονομία γιά νά ἔχετε τό Πάσχα πιά μεγάλη ἐπιθυμία.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ἐτσι λοιπόν, ἀγαπητέ μου Γιάγκο, ὕστερα ἀπό τά γλέντια τῆς Ἀποκριῆς καί τό ξεφάντωμα τῆς Καθαρῆς Δευτέρας, ἡ γαλήνη θαναγύριζε στήν παλιάν Ἀθήνα καί μόνο τά βράδυα, οἱ κανταδόροι διακόπτανε τήν νυκτερινή ἡσυχία μέ κάποια καντάδα...

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Φεύτινα ἦτανε τά λόγια
φεύτινα καί τά φιλιὰ...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ξέρεις λοιπόν Γιάννη μου, ότι αυτή ή καντάδα συνθιζότανε κυρίως τήν Σαρακοστή.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Γιατί τήν Σαρακοστή ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Έπρόσεξες τούς στίχους του τραγουδιού ; Ψεύτικα ήτανε τά λόγια, ψεύτικα καί τά φιλιά... Ψεύτικα λόγια καί ψεύτικα φιλιά θά είχαν δοθεῖ μέ ἀφθονία τήν 'Αποκριά...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Πολύ σωστή ἔποψις καί ὕστερα, τήν Σαρακοστή ἔρχιζε ή μετάνοια καί ή περισυλλογή ὅπως εἶπες. Καί ὁ ἐρωτευμένος ἄθηναῖος, βλέποντας ὅτι χάνει ἐκεῖνο πού ἐκέρδισε τήν περίοδο του γλεντιού, τραγουδοῦσε θλιμένος αὐτά τά λόγια...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ξέρεις κάτι χαρακτηριστικό γιά τήν παλιάν 'Αθήνα ; Οἱ 'Αθηναῖοι, τήν κρατοῦσαν εὐλαβικά τήν Μεγάλη Σαρακοστή καί ἕνα σημάδι τῆς νηστείας τους, εἶναι ὅτι πολλά χασάπικα, ἰδίως συνοικιακά κλείνανε τήν Σαρακοστή γιά ν'ἀνοίξουνε τήν Λαμπρή.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Φαντάζομαι ὅτι οἱ 'Αθηναῖοι θ'ἀποφεύγανε τό κρέας τήν Σαρακοστή, μᾶλλον γιά λόγους οἰκονομίας.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μήν τό φαντάζεσαι ἀπλῶς γιατί εἶναι πραγματικότης. Τό ρίχνανε τάχα στήν θρησκευτική ἀφορμή, μά ή πραγματική ήτανε ή ἀνάγκη τῆς οἰκονομίας. Στά μπακάλικα - καί στά κεντριανά ἀνόμη - ὁ χαλβᾶς πουλιότανε στήν εἴσοδο του καταστήματος, στόν δρόμο σχεδόν καί τόν τυλίγανε σέ κληματοφύλλα καί ὕστερα σ' ἕνα κομμάτι ἐφημερίδας. Οἱ βολβοί ήτανε τό κυριώτερο φαγητό τῆς οἰκογενείας, μαζί μέ μιᾶ ντοματόσουπα χωρίς λάδι, μέ λίγο ρυζι μέσα. 'Ακόμη καί τούς βολβούς, ~~καί τούς βολβούς~~ δέν τούς ἀγοράζανε ἔτοιμους ἀπό τόν μπακάλη, μά τούς ἐτοιμάζανε στά σπίτια. Οἱ γυναῖκες πού πουλοῦσανε ραδίκια στούς δρόμους πουλούσανε καί βολβούς ὤμους.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί θά δίνανε καί τήν συνταγή πῶς τούς βράζουνε καί τούς ξεπικραίνουνε. Τούς βάζανε καί στήν ἄλμη ;

- ΓΙΑΒΝΟΥΚΑΚΗΣ "Όχι στήν Άλμη. Οί παλαιοί Άθηναίοι, ιδίως στίς φτωχογει-
τονιές, θέλανε τούς βολβούς βρασμένους μέ σκορδαλιά καί καμ-
μιά θροσμπα έλιά μαζί.
- ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Καί όλα αύτά γιά οίκονομία. Οί παλαιοί Άθηναίοι μέ τά μικρά
μεροκάματα, βρίσκανε άφορμή τήν Σαρακοστή, νά έξαντλήσουν
κάθε δυνατή οίκονομία στό οίκογενειακό φαγητό. Φαντάζομαι
ότι ή φάβα θά ήτανε έπίσης ένα φτηνό φαγητό γιά τήν Σαρακο-
στή.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Η ~~φάβα~~ καί τά μαυρομάτινα φασόλια πού κι' αύτά ήτανε φτηνά
'Επίσης ένα σαρακοστιανό φαγητό ήτανε τά νηστήσιμα μακαρόνια.
- ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Νηστήσιμα μακαρόνια ; Χωρίς βούτυρο καί τυρί ; Πώς γινότανε
αυτό ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ήτανε τά λεγόμενα σ κ ο ρ δ ο μ α κ ά ρ ο ν α . 'Αθηναϊκό
φαγητό τής Σαρακοστής.
- ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Σκορδομακάρωνα ; Δηλαδή, μακαρόνια μέ σκόρδο ; Τί ούσία μπο-
ρούσε νά 'χη ένα τέτοιο φαγητό ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πάμ' έρωτᾶς γιατί δέν ξέρω. Δέν έχω φάει ποτέ μου σκορδομακάρ-
ωνα. Θυμάμαι μόνο πολλούς πού λέγανε : Χτές μου 'κανε ή γυ-
ναίκα μου σκορδομακάρωνα καί ~~τᾶ~~ εύχαριστήθηκα... Μπορῶ νά
σοῦ πῶ μάλιστα, ότι τά σκορδομακάρωνα ήτανε φαγητό πολυτελείας
γιά τήν σαρακοστιανές Κυριακές, ὅπως καί ὁ μπακαλιάρος τηγε-
νιτός μέ σκορδαλιά ...
- ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ "Άλλη Άθηναϊκή απόλαυσις, κυρίως στίς παλαιές ταβέρνες ὅπου
έξοστρακιζόντουσαν τά τηγανιτά συκωτάκια από τόν μπακαλιάρο.
- ΓΙΑΝΝΙΑΗΣ Πιστεύω ότι στά πλούσια σπίτια δέν θά τρώγανε σκορδομακάρωνα
καί βολβούς βραστούς. Τά μεγάλα μπακάλια θά ήτανε πάντα έφω-
διασμένα μέ κουτιά άστακοῦ καί Άλλες τέτοιες νηστήσιμες
κονσέρβες.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ασφαλῶς. Τό μαυρο χαβιάρι ήτανε πολύ πιό διαδεδομένο στήν
Άθήνα τότε από σήμερα. Τό μαυρο χαβιάρι καί τό μπρίνι.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Κι' από φάρρια παστά, τί τρώγανε οι άθηναίοι τήν Σαρακοστή ;
 ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Σαρδέλλες του βαρελ του και ρέγγες Νορβηγίας που τις έφερε
 ένας μεγάλος μπαγάλης του Πειραιώς, ο Ζαγορατος ο Στέφανος
 και είχε σχηματίσει μεγάλη περιουσία από τις ρέγγες. θυμάμαι
 μάλιστα ότι στα 1920 περίπου, ένας άθηναίος θεατρικός συγγρα-
 φεύς, ο Γεώργιος Τσοινόπουλος είχε δώσει μία μονόπρακτη κωμωδία
 στο Δημοτικό θέατρο της 'Αθήνας με τίτλο : 'Ο Βασιληάς της
 ρέγγας που είχε μεγάλη επιτυχία.

~~ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ~~

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ

"Ήτανε ή εποχή που είχε έρθει στην 'Αθήνα ένα συμυρνιώτικο
 τραγούδι, ή Φασουλιώτισσα και τό τραγουδούσε όλος ο κόσμος.
 Τήν θυμάσαι τήν Φασουλιώτισσα ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τήν θυμάμαι άμυδρως και θα ήθελα πολύ νά τήν ξανακούσω.

ΚΤΕΛΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Μία Φασουλιώτισσα...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ 'Ο τίτλος του τραγουδιού : Φασουλιώτισσα, μάς φαίνεται κωμι-
 κός, μά δέν πρέπει νά τόν υποτιμάς. Φασουλιώτισσα στην Σμύρνη
 ήτανε ή κάτοικος του Βασουλα, που έθεωρείτο σαν ή πιο ^{χαρακτη-}
~~σημειώ-~~ ^{Μηδισσε-}
^{ριστική} ~~σημειώ-~~ συνοικία της παλαιάς Σμύρνης, σαν νά λέμε τό ~~Κολο-~~
^{Σμύρνη} της 'Αθήνας

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Στην ύγεια λοιπόν της Φασουλιώτισσας ή μάλλον της πάλαι Φα-
 σουλιώτισσας. "Ομως πριν από λίγο που μιλούσαμε για τά παστά
 φάρια της Σαρακοστής, παρέλειψα νά σου πω ότι γύρω στα 1930,
 φείχαμε μία καινοτομία στην 'Αθήνα, μία καινοτομία που έσύ
 άσφαλώς θα τήν ξέρης άφου έχεις ζήσει στην Γερμανία.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τί καινοτομία ; Καινοτομία σαρακοστιανή ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ναι. "Ενα μεγάλο μπαγάλιο της 'Αθήνας, ο Θανόπουλος στα
 Χαυτετα, έφερε ρόλ - μόψ...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ρόλ - μόψ ; Μά είναι γευστικώτατο αυτό τό παστό φάρι.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Στην αρχή οι άθηναίοι τά πήρανε με δισταγμό... "Υστερα άμα
 είδανε τήν γευση τους πέσανε στα ρόλ μόψ σαν τά λυιόρνια.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μέ τό δίπλο τους βέβαια, γιατί εἶναι περίφημος μεζές αὐτά
τά ρόλ - μόφ. Ἀπορῶ μόνο πῶς δέν τά φέρνουν πιά στήν Ἀθήνα
ἀφοῦ ἀρέσανε τόσο πολύ στούς ἀθηναίους

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ποιός ξέρει γιά ποιόν λόγο δέν φέρνουνε πιά ρόλ μόφ.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τίποτε ἄλλο σαρακοστιανό δέν ἔχομε νά θυμηθοῦμε ἀπό τήν παλιά
Ἀθήνα :

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τί νά θυμηθοῦμε ; Ἄς ἀνατρέξωμε στά κείμενα. Διάβασε ἐδῶ ἄν
ἔχης κέφι μιᾶ περικοπή ἀπό τά Ἀπομνημονεύματα τοῦ Ἀνδρέου
Συγγροῦ, τοῦ μεγάλου εὐεργέτου.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ (Διαβάζει) Μετά τόν εἰτραχηλισμόν τῶν Ἀποικρέω, ἡ πρωτεύουσα
ἐπανέρχεται εἰς τόν ὀμαλόν της νυκτερινόν βίον. Εἰς τάς οἰκί-
ας δέν χορεύεται πλέον μαζοῦρα συνοδεία μαντολίνου καί κιθά-
ρας ἢ καί κλειδοκυμβάλου εἰς σπανίας περιπτώσεις, ἀλλά οἱ
μεγαλύτεροι ἐπανακάθηνται εἰς τάς πρασίνας τραπέζας διά τό
προσφιλές αὐτῶν χαρτοπαίγνιον. Συνήθως παίζεται κοντσίνα
ἢ λανσιενές ὑπό τῶν κυριῶν καί πρέφα ὑπό τῶν ἀνδρῶν. Αἱ δη-
μιουργούμεναι χαρτοπαικτικαί διαφοραί, εἶναι ἀρκετά μεγάλαι
ἀνερχόμεναι ἐνίοτε καί εἰς εἴκοσι καί πλέον δραχμάς, τά μεγα-
λύτερι δέ ποσά διακυβεύονται ὑπό τῶν κυριῶν αἷτινες ἔχουσιν
ὡς ἀντίκρουσμα τό συζυγικόν χαρτοφυλάκιον ἢ ὅπως τό λέγουσιν
ἐσχάτως ἰταλιστί : π ο ρ τ ο φ ὅ λ ι ο !... Καί ἐνῶ τά παιγνι-
όχαρτα μοιράζονται ἐπί τῆς τραπέζης ὑπό τό φῶς λάμπας πετρε-
λαίου εὐρισκομένης εἰς τό κέντρον τῆς τραπέζης, ἔξωθεν εἰς
τό σκότος τῆς ὁδοῦ, διαβάλλοσθι κανταδόροι ὀρυόμενοι... Χαρ-
τοπαίγνιον μετά μουσικῆς.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Μ' ἔναφες, μ' ἔναφες
Μ' ἔναφες γειτόνισσα...
Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιάγιο μου ἀγαπητέ, ἀρκετά εἶπαμε κι' ἀπόφε. Ἄς φυλάξωμε καί
μερικιά γιά τήν ἄλλη μας συνάντησι τήν προσεχῆ Κυριακή...